

A könyvtárak a tudásért

Beszámoló az IFLA 56. általános konferenciájáról

Pappné Farkas Klára

1990. augusztus 18-24. között Stockholmban rendezték meg az IFLA történetének tartalmában és kivitelezésében talán legnagyobb szabású konferenciáját. Az 1990. évi rendezvény nagy érdeklődést váltott ki, összesen 5000-en vettek részt a konferencián és a kapcsolódó kiállításon valamint az egyéb programokon, köztük 1660 delegátus 95 országból.¹ Magyarországot tíz küldött képviselte², ketten – Kiss Jenő és Nagy Attila – előadással szerepeltek.

A stockholmi konferencián A könyvtárak – a tájékoztatás a tudásért* témakörben 170 előadás hangzott el.³ Mivel az UNESCO 1990-et az *Írás-tudás Nemzetközi Évének* nyilvánította, az IFLA, csatlakozva a programhoz, kiemelt kérdésként kezelte az analfabetizmust. Említésre érdemes, hogy prekonferencia-ülést szerveztek a közművelődési könyvtárak szerepének vizsgálatára az analfabetizmus elleni küzdelemben. E tanácskozáson hangzott el Nagy Attila előadása a magyarországi helyzetről a közép-európai keretbe ágyazva.⁴

Megnyitó és plenáris ülés

Az ünnepélyes megnyitón *Birgit Antonsson*, a svéd nemzeti könyvtár igazgatója üdvözölte a

* A konferencia eredeti címe: „Libraries: information for knowledge” volt. Mi A könyvtárak a tudásért formát kifejezőbbnek tartjuk. (A szerk.)

konferencia résztvevőit. A rendezvény fővédnöke *XVI. Károly Gusztáv* király volt. Előadásában a könyvtárak, az információ szerepéről beszélt a különböző fejlettségi szinten álló országok életében. Hangsúlyozta, hogy a fejlett országokban a könyvtárak elsőrendű feladata az, hogy a legszélesebb tömegek számára biztosítsák az információhoz jutást, lett legyen az bármely formában – frott, hangzó vagy gépi adathordozón. A közepesen fejlett országokban, beleértve a kelet-európai volt szocialista országokat a társadalmi-gazdasági fejlődés előmozdítása, a demokrácia kiszélesítése terén játszanak döntő szerepet. A legelmaradottabb országokban az analfabetizmus felszámolása az alapvető könyvtári feladat.⁵

Hans-Peter Geh, az IFLA elnöke köszöntőjében a konferencia témájához kapcsolódva *T. S. Eliot* szavait idézte: „Hol van a bölcsesség, mely elveszett a tudásban, és hol van a tudás, mely elveszett az információban?” A könyvtárak információközvetítő szerepéről szólva figyelmeztetett az egyre táguló szakadéokra, amely az információt igénylők, de árát megfizetni nem tudók és az információt szabadon felhasználók között tátong.

Az UNESCO képviselőjében *Wolfgang Löhner* üdvözölte az 56. IFLA konferencia résztvevőit.

A plenáris ülés szónoka *Bengt Göransson*, oktatási és kulturális miniszter volt. *A könyvtárak és a társadalmi szerkezet* címmel tartott előadásában a közművelődési könyvtárak jelentőségéről beszélt. Véleménye szerint nemcsak művelődési szempontból tekinthető alapintézménynek a könyvtártípus, hanem a demokrácia kiteljesítése terén is meghatározó. A közművelődési könyvtár ugyanis nem szorítkozik csupán a dokumentumokban foglalt információkhoz való hozzáférés biztosítására, hanem aktív szerepet játszik a közösség életében, művelődési és tájékozási igényeik kielégítése révén.

Szekcióülések

Nemzeti könyvtárak

A szekció a nemzeti könyvtári feladatok változásainak vizsgálatát tűzte ki célul. *Birgit Antonsson* (Svédország) előadásában abból indult ki, hogy mindig az adott ország sajátosságaihoz

és a felmerülő igényekhez igazodva kell kialakítani a nemzeti információpolitikát, és ezen belül a nemzeti könyvtárat. Véleménye szerint a svéd körülményekhez jól illeszkedik a Királyi Könyvtár, és az iparilag fejlett ország élni tud a központi megoldásokkal, melyek közül a legfontosabbak: a LIBRIS információs rendszer, szabványosítás, nemzeti bibliográfia, az országos és a nemzetközi együttműködés megszervezése stb. Véleménye szerint a nemzeti könyvtár fejlesztése során nem lenne célszerű a feladatkör bővítése.

Esko Häkli (Finnország) a decentralizált nemzeti könyvtár típusát mutatta be a finn példán. A hálózati szemléletből indult ki, melynek lényege a munka- és a felelősségmegosztás. A rendszer tagjai lehetnek önálló intézmények vagy egy könyvtár egymástól földrajzilag nagy távolságra levő részlegei. E szervezeti formák a skandináv államokban – Svédország kivételével – a kormány támogatását élvezik, ugyanis a főváros terhermentesítése és a „vidék” bekapcsolása a munkamegosztásba kiemelt feladat.

John Michael Smethurst (Nagy-Britannia) előadásában a nemzeti könyvtárak közötti együttműködés kérdéseit elemezte.

Parlamenti könyvtárak

A parlamenti könyvtári szekció gazdag szakmai programot szervezett az 1990. évi konferencián. Elsőként *Bert Isacson* (Svédország) tartott előadást az északi országok közötti együttműködésről. Dánia, Finnország, Izland, Norvégia és Svédország, bár nem alkot szilárd tömböt, a gazdasági, oktatási, kulturális és kutatási szférában – törvények és rendeletek által támogatott – szoros együttműködés valósul meg köztük. Az Északi Tanács munkájáról, szerepéről valamint a kooperáció lehetőségeiről tájékoztatott az előadó.

A szekció számunkra legérdekesebb előadását *Ernst Kohl* (Németország) tartotta, *Kelet-európai változások – nyugat-európai parlamenti könyvtárak* címmel, rövidített formában megjelent magyar nyelvű fordítása a Könyvtári Figyelőben.⁶

Erik J. Spicer (Kanada) egy 1990 elején végzett felmérés eredményeit ismertette. 28 beérkezett válasz alapján elemezte az előadó könyvtárak szerepét a parlamenten belül.

A parlamenti könyvtári szekció ezen ülésén kívül még néhány sikeres rendezvényt tartott.

Meg kell említeni a stockholmi konferenciát közvetlenül megelőzően Oslóban szervezett kétnapos megbeszélést a parlamenti könyvtárak fejlesztését és támogatását szolgáló programokról. A konferencia alatt egy „workshop” keretében elemezték a svéd parlamentnek nyújtott könyvtári és információs szolgáltatásokat.

Közművelődési könyvtárak

Ezen az IFLA konferencián a közművelődési könyvtárak kérdései kapták a legnagyobb hangsúlyt. Mivel erről a konferencia egyik résztvevője, *Kiss Jenő* a Könyvtáros hasábjain már beszámolt⁷, külön nem térünk ki rá. Mindössze egy kiegészítés kívánkozik ide: *Rendszerváltás – modellváltás* címmel *Kiss Jenő* tartott előadást a magyarországi helyzetről.⁸

Könyvtárközi kölcsönzés és dokumentumszolgáltatás

A szekció előadásai a szerzői jog kérdéseivel foglalkoztak. *Graham P. Cornish* (Nagy-Britannia) a szerzői jog birtoklói és a dokumentumszolgáltatás közötti konfliktust ismertette. Véleménye szerint a könyvtárközi kölcsönzés általában nem sérti a szerzői jogot, a dokumentumok szolgáltatása nemcsak hátránnyal, hanem előnyökkel is jár, a probléma szerinte inkább elvi spekuláció eredménye, mint valós veszély.⁹

Heinz Fuchs (Németország) előadásában a német szerzői jog és a könyvtárak viszonyát elemezte. Ismertette azokat a fontosabb módosításokat, amelyek a másolási technikák fejlődése és az új információs technológiák elterjedése miatt váltak szükségessé.

Workshop keretében a CD-ROM könyvtári vonatkozásainak időszerű kérdését vitatták meg.

Statistika

Frederick C. Lynden (Egyesült Államok) a könyvtári dokumentumok árának alakulását jelölte meg aktuális feladatként. Akciótervet dolgozott ki az adatok gyűjtésére és feldolgozására, java-

solta az UNESCO, a kiadók és a terjesztők bevonását a munkába.

Ivar A. L. Hoel (Dánia) előadásában az észak-európai könyvtárak statisztikai adatainak összehangolásáról beszélt. Ismertette a nemzetközi statisztikai szabvány (ISO 2789) adaptációjának tapasztalatait.

M. E. L. Jacob (Egyesült Államok) a statisztika hosszú távú programjának kialakításához kívánt hozzájárulni. Javaslatot tett a statisztikai munka megújítására a fontosabb feladatok megjelölésével.

Bibliográfia

A szekció előadásai a CD-ROM könyvtári alkalmazásainak egyes kérdéseit járták körül. June Vernon (Jamaika) szerint a CD-ROM különösen a fejlődő országok könyvtárainak felzárkózásában jelent nagy lehetőséget.

D. G. Law (Nagy-Britannia) a felhasználók szemszögéből vizsgálta a CD-ROM előnyeit és hátrányait. Az elemzés az új technológia kedvező használói fogadtatását bizonyította.

Benevezett előadások

Több előadást szenteltek az analfabetizmus elleni küzdelemnek, a könyvtárak és iskolák együttműködésének.

Ezen az ülésen ismertette Tuula Haavisto, a Finn Könyvtáros Egyesület főtítkára az észak- finnországi „telecottage” kísérletet. A közösségi élet eme új színtere – a korszerű információs eszközök biztosítása révén – hozzájárul az emberek képzéséhez, szabad idejük hasznos eltöltéséhez és segítséget nyújt a gyéren lakott településeken az adminisztratív ügyintézésben is.¹⁰

Záróülés

A FID és az ICA képviselője ezúttal nem az ünnepélyes megnyitón, hanem a záróülésen kért szót. Mindketten nagyra értékelték a konferencia munkáját, és az IFLA-val való további együttműködésük fontosságát méltatták.

A Szakmai Testület nevében Hope E. A. Clement értékelte ki a különböző szekciók, munkacsoportok, testületek tevékenységét, kiemelte a hivatalos programon kívüli találkozási lehetőségek jelentőségét.

Hivatkozások

1. From the IFLA Secretariat. Stockholm - 1990 : The Biggest IFLA Conference ever! – IFLA Journal. 16.évf. 1990. 4.sz. 463-475.p.
2. Balázsné Veredy Katalin, Bátornyai Béláné, Belházy Mariann, Billédi Ferencné, Csahók István, Kiss Jenő, Nagy Attila, Szántó Péter, Szilvassy Zoltánné, Takács Miklós.
3. Az IFLA 1990. évi konferenciájának előadásai megtalálhatóak az OSZK-KMK Könyvtártudományi Szakkönyvtárban, az IFLA-konferenciái anyagok magyarországi letéti könyvtárában.
4. NAGY Attila: Írástudás és a könyvtárak. Közép-európai vélemény a glasznoszty korából. – Könyvtáros. 40.évf. 1990. 12.sz. 701-705.p.
5. IFLA Annual, 1990. Proceedings of the 56th General Conference, Stockholm, 1990. Annual Reports. Ed. Carol Henry. München, Saur, 1991. 18-19.p.
6. KOHL, Ernst: Kelet-európai változások – nyugat-európai parlamenti könyvtárak. – Könyvtári Figyelő. Új folyam. 1.(37.)évf. 1991. 1.sz. 59-61.p.
7. KISS Jenő: IFLA, Stockholm, 1990. – Könyvtáros. 40.évf. 1990. 11.sz. 673-676.p.
8. KISS Jenő: Rendszerváltozás – modellváltás. – Könyvtári Figyelő. Új folyam. 1.(37.)évf. 1991. 1.sz. 27-30.p.
9. Referátumát lásd a Könyvtári Figyelő. Új folyam. 1.(37.)évf. 1991. 3.sz.-ban a 91/193. tételszámon.
10. KOVÁCS Lászlóné: Az elektronikus faluközpont avagy a modern „fonó”. Szemle. – Könyvtári Figyelő. Új folyam. 1.(37.)évf. 1991. 2.sz. 284.p.